

Nejsoucí a událost

Jestliže je rozpoznán hlavní omyl řeckého a potom celého evropského myšlení v jeho výhradní orientovanosti a soustředěnosti na to, co „jest“, zbývá učinit další krok, krok zásadního významu: začít myšlenkově pronikat na terén toho, co „není“. Tato formulace se může zdát paradoxem, ale když jí porozumíme, zjistíme, že vlastně nejde o paradox, že jako paradox se pouze jeví tomu, kdo je příliš zanořen do toho způsobu myšlení, kterým staří Řekové zatížili Evropu a jejím prostřednictvím většinu světa. Zcela formálně to můžeme demonstrovat známým způsobem: všem chodícím je společná chůze; chůze sama však nechodí. Daleko závažnější je ovšem pozitivní předvedení jiného způsobu myšlení. To je možné jen tak, že si jako schematický model zvolíme něco jiného než trojúhelník (nebo jiný geometrický obrazec). Učíme tak (inspirování Whiteheadem) volbou „události“. Zatímco „trojúhelník“ je něčím mimo čas (nikoliv ovšem mimo prostor, neboť rovinný obrazec je myslitelný jen ve dvourozměrném prostoru), „událost“ je nemyslitelná bez času resp. mimo čas. Tak jako u trojúhelníku se nemusíme zabývat prostorem jako jeho předpokladem, nemusíme se v případě události zabývat časem jako jejím předpokladem. (To pochopitelně neznamená, že tak učinit nemůžeme; zkoumáním povahy prostoru, v němž jediné platí naše výzkumy povahy trojúhelníka, posléze zjistíme, že v jiných typech prostoru bude mít trojúhelník také jinou povahu. Proto si musíme nechat v záloze možnost zkoumat povahu času, který je předpokladem platnosti našich výzkumů povahy událostí.) Chceme-li „událost“ či přesněji myšlenkový model události učinit „předmětem“ svých výzkumů, musíme si hned od počátku stále uvědomovat důležitost času, bez něhož událost nemůže být myšlena. To znamená, že událost můžeme pojmově legitimně „mínit“ jen tak, že zároveň budeme spolumínit její časovost (přesně časování: časování je výkon samotného událostního dění, samotné události). Časování události je charakteristické tím, že událost nemůže být jako celek míněna jako jsoucí, neboť k bytostné povaze události náleží, že není celá najednou a v jednom okamžiku, tj. nemůže být platně míněna v redukci na mimočasové (nebo nulové časové) „hic et nunc“ (čímž je zároveň položen základ k radikálnímu odmítnutí myšlenky „věčného nyní“, s nímž počítá tradiční metafyzika.

(Písek, 960723-2.)